

Marinko Košćec

Een centimeter vanaf het geluk

Op de dijk ligt een vis. In het oog van de meeuw is het slechts een mogelijkheid van een vis, technisch gesproken is het een lichte vlek diep beneden, te midden van de grasband die samen met de rivier meandert zover je kunt zien. Een mogelijkheid die toch volstaat om de meeuw te verwarren, in een neerwaartse spiraal, als honing het bij vliegen doet.

Nog net was hij een donker vlamvend kruis in de hemel, terwijl hij nu meer op een gans lijkt, met net aangeschroefde poten die hij uitprobeert binst hij in een cirkel waggelt. Terloops neemt hij de man op. Men kan niet voorzichtig genoeg zijn, ondanks dat er in beginsel vrede heerst tussen het menselijke en het meeuwenras. Sterker nog, het eerste heeft de hooghartige schoonheid van het tweede bezongen, zijn schepen en kroegen en drama's en volksdansgezelschappen ernaar vernoemd. Maar dit concreet menselijk exemplaar dat zich op de bank heeft geplant, geeft ogenschijnlijk niet om de vogel. Met zijn handen hangend over de rugleuning en zijn hoofd tussen de schouders gedrongen, staart hij doodsnar naar het bruine geborrel.

Dit is een vis, daar is nu geen twijfel meer over mogelijk. Het is nog net dat hij niet zegt: *Ik ben de jouwe, kom*. De meeuw hoort weliswaar ook een stem die hem van achter de schermen waarschuwt dat er iets verrotts schuilt in de vis die op het gras ligt, dat hij hier niet op zijn plaats is, ze zijn allang verdwenen, zelfs uit de rivier. Vanouds, voor zover de meeuw op zijn eigen instinct kan varen. Serieus is het, misschien wel noodlottig, als iets niet op zijn plaats ligt.

Bijvoorbeeld de mens: het is om duizelig van te worden hoeveel dingen precies daar waar hij ze verwacht moeten zijn. Als wij slechts een enkele ervan tien centimeter verplaatsen, is alles wat hij voor werkelijk hield, weg en verloren. Zoals een oor, dat op de top van zijn schedel zou verrijzen. Of een dode koe in de keuken. Of als hij op straat wordt begroet door iemand die ontegenzeggelijk overleden is. Welke andere conclusie is dan te trekken, dan dat de wereld *out of joint is*, of uit de rails is gelopen, zoals iemand al vijfhonderd en nog wat jaar geleden heeft vastgesteld. *So what*, zal de ander zeggen, die het tot de dag van vandaag heeft gebracht, kijk eens hoe het hem voor de wind gaat, hij handelt steeds meer en steeds duurder, is het niet zo dat juist ontwrichting hoog scoort, gedrochtelijkheid, slechtheid, narigheid?

Daarmee laat de meeuw zich niet in. Hoe het ook zij, vis is een voedingswaar, een delicatessen zelf en snel zal een ondernemender iemand opduiken als hij doorgaat met er alleen maar naar te staren. Kortom, het besluit is, donkere vermoedens ten spijt, genomen: om het verlangensobject te grijpen. Wie daar niet genoeg lef voor heeft, kan de pijp uit. Samen met als filosofen en psychiaters vermomde sadisten, die ons in de veronderstelling willen houden dat dát object in de levende werkelijkheid niet bestaat, dat het zijn voornaamste eigenschap is dat het juist daarin niet kan vertoeven.

De meeuw heeft al duizenden beslissingen in zijn leven genomen. Weliswaar niet allemaal zwaar en niet allemaal bewust. Maar een meeuwenleven is, net als een mensenleven, een dicht weefsel van noodzakelijkheden om iets te beslissen, om uit de zee van mogelijkheden slechts één druppel te halen en met *ja* of *nee* te beantwoorden, of het nou gaat om een Hamletiaans tergen of een aarzeling om nu te gaan poepen of iets later.

Strikt bekeken zijn bijna alle beslissingen fout omdat ze gebaseerd zijn op verdraaid weinig kennis. Zelfs voor het juiste besluit is achteraf eenvoudig om een betere te bedenken. Een miskleun kan jarenlang loeren, achtervolgen en kan soms zelfs hersteld worden, vervangen door iets wat minder fout is. Jammer genoeg is het nu anders: de beslissing van de meeuw is een zeer slechte. En zijn laatste. Want, zodra de vis in zijn keel glijdt, wordt hij met een sterke ruk neergehaald en een meedogenloze kracht trekt hem over het grasveld. Al zijn gewapper en gekrijs ten spijt is zijn nek al tussen de menselijke vuisten beland en de meeuw is *never more*.

Nog voordat hij het zaakje in de rugtas propt, kijkt Rolo links en rechts om zich heen. Meer voor de vorm, omdat dit nog alleen in naam een wandelpad is. Zelfs in mildere weersomstandigheden, en zeker in deze beestachtige hitte, stinkt de rivier genoeg om iedereen met een greintje gezond verstand te weerhouden van een wandeling langs de oevers.

In de verte, waar de rivier wordt omarmd door de zee, schitteren de containers van de drinkbakken voor tankers. Stroomopwaarts wordt het zicht versperd door installaties van de chemische industrie: achter het prikkeldraad een feeërieke vlecht van plompe en dunne buizen, trechters, potten, onderzeeërs, zeppelins, alles verchroomd, gepolijst, glimmend. Een hele stad van steriel metaal, zonder mensen in zicht, zo schoon als de onschuld zelve, met de dampen die zij uitademt in de kleur van de alpentoppen; daarvan weven ze dus de engelen daarboven.

Binnen worden, vermoed je, handelingen verricht, duivels ingewikkeld en machtig, waarvan de aarde trilt en botten verstijven. Er worden voortdurend fabrieksinstallaties bijgebouwd, er gaat geen week voorbij of je treft een nieuw schoorsteentje aan, een reuzenbal die op een zeemijn lijkt, een torpedobatterij, onheilspellende verticale kokers klaar voor de lancering naar een doel ergens overzee.

's Nachts word je ernaartoe getrokken om al slaapwandeland helemaal tot aan het hek te komen, of je blik vanuit het raam wordt door lichtpunten gekaapt, gele, rode, wittige, schommelend tegen de donkere achtergrond, alsof ze tekens zijn van een on aardse aanwezigheid die stilletjes mensen sondeert, op telepathische wijze iets uit hun geest zuigt, uit de achtergeest, uit hun genetische codering, misschien het geheim van levensdrift, jeugdigheid en hartelijkheid die zo onvoorstelbaar zijn voor hun veel meer ontwikkelde maar stervende beschaving. De zielen, die in het licht van de schijnwerpers naar de hemel stijgen, getuigen dat hier de menselijke substantie verwerkt wordt totdat er genoeg van is verzameld, waarna wie ook de indringers zijn, hun biezen zullen pakken.

Bij daglicht is dit echter een geaard en zeer ijverig mechanisme. Ook vol synergieën: hier werken de oliepijpleiding, raffinaderij en farmacie hand in hand, terwijl het beeld wordt afgerond en bezegeld met een kunstmestfabriek.

Toen de pijpleidingen vanuit het Verre Oosten aankwamen, ontstonden er sporadisch incidenten. Enkele neuroten maakten er een gewoonte van om zich vast te ketenen, een had zich zelfs met olie overgoten en in brand gestoken. Het internationaal symposium over de ballastwateren flopte dankzij gedrevenheid van enkele bloggers en eindigde in een klucht. Juist toen lekte uit dat de voorman van de Groenen in een pedofiliezaak was verwickeld. Snel daarna werd plankton RN-2011 in het zeewater gevonden, de oorzaak van zware allergieën en ziektes van het luchtwegenstelsel. Ondanks aarzelingen hier en daar binnen de wetenschapsgemeenschap hebben de gezondheidstijdschriften zich gestort op het badtoerisme. Tegelijkertijd verscheen een spottende tv-serie met veel zeepret en kustromantiek, die alle kijkcijferrecords versloeg.

Stukje bij beetje kwamen ook de felste geesten tot bedaren. Iedere onderneming in de stad die onverenigbaar was met de bloei van de chemische tak, stierf uit. Het volstaat niet om te zeggen dat chemie in elke porie van de plaatselijke gemeenschap binnendrong: zij werd haar bloedsomloop en haar enige horizon. Het stadsstrand van weleer, het slagveld van allerhande vunzigheden en vervuilingen in de zomermaanden, kreeg de status van een *challenger* op de *chart* van de World Golf League.

Nog één minuut, of misschien vijf, aanschouwt Rolo de klonterige wolken, alsof ze precies boven het buizenbeeldhouwwerk geschilderd zijn. Dat zijn geen reislustige wolken; te zwaar voor de luchtstromingen, in rustige afwachting totdat ze ook voor zichzelf te zwaar worden en zich terug storten over de kunstmestfabriek en de stad die haar toebehoort. Er zijn niet veel plaatsen op de wereld die met een dergelijk zelfstandig microklimaat kunnen pronken.

Nu keert hij dit de rug toe en loopt naar de betonnen blokken die een kilometer voor hem al in de nevel trillen, hoewel de zon pas is begonnen met het dagelijkse geselen. Ook het asfalt onder de voeten hijgt al, geen tijd gehad om af te koelen. Volgens de officiële cijfers hebben de hoge temperaturen in de stad twee zomers geleden driehonderdtweëntachtig personen rechtstreeks gedood. En onrechtstreeks? Afgelopen zomer zijn geen officiële cijfers gepubliceerd.